

Ключевые слова: экологизация, гуманизм, природоведение, естественный материал, экологическая культура.

KOLTOK L. B. Educational are educator tasks to course natural at initial school.

On the modern stage in Ukraine transformation of educational process lasts after such directions of reformation : democratization, integration, nationalization, ecologization of education. Coming from the state standard of primary education, Cabinet of Ministers of Ukraine ratified by a decision from April, 20 of 2011p in educational industry "Man and world" took place rows of changes, which resulted in creation of separate courses,: natural and social "Science". Consequently, changes took place in aims, principles, maintenance of naturally-social education, and also in forms, methods and teaching facilities.

Keywords: ecologization, humanism, natural history, natural material, ecological culture.

Котенко О. В.

Київський університет імені Бориса Грінченка

ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: ПОЛІКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена розгляду проблеми професійного становлення майбутніх учителів іноземних мов у контексті формування здатності до ефективної діяльності у багатокультурному соціумі. Визначені критерії та показники сформованості полікультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови, акцентовано увагу на змістовому наповненні навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах на засадах культурологічного, компетентнісного та полікультурного підходів.

Ключові слова: професійне становлення, майбутні вчителі іноземної мови, полікультурна компетентність, критерії та показники сформованості полікультурної компетентності.

Реформування системи освіти в Україні, в нових економічних умовах вимагає пильної уваги до кожної з її складових частин. Особливо це стосується системи вищої освіти, ефективне функціонування якої забезпечує у суспільстві високу планку професіоналізму, сприяє гармонійному поєднанню суспільних і особистісних інтересів.

У сучасних умовах вища освіта повинна бути спрямована не лише на отримання майбутнім вчителем фахових знань, умінь, навичок, перетворення їх у систему фахової компетентності, а й сприяти подальшому особистісному розвитку, що є гарантом ґрунтового професіоналізму.

У проблемі фахового становлення майбутніх учителів іноземних мов важливим є розуміння того, що в умовах стрімкого розвитку світу стають все більше недостатніми знання, уміння, що їх отримують в період навчання у вищому навчальному закладі. Набагато важливішим є формування професійної культури фахівця як основи для подальшого професійного зростання.

Одним з таких структурних елементів системи особистісного розвитку

ми вважаємо формування здатності майбутнього вчителя іноземної мови функціонувати в сучасних умовах багатовекторного суспільства.

Серед основних пріоритетів освітньої галузі важливе місце посідає виховання людини демократичного світогляду й культури, що характеризується високим поцінуванням національних здобутків, з одного боку, та полікультурністю світоглядної позиції – з другого. Такі освітні реалії є актуальними саме в поліетнічному, багатонаціональному суспільстві, тому вирішити ці протиріччя на користь гуманізації суспільних відносин покликана полікультурна освіта.

Важливого значення у контексті вирішення завдань полікультурної освіти надається вивченню предметів гуманітарного циклу в загальноосвітніх навчальних закладах, належне місце серед яких займає предмет "Іноземна мова". Необхідність перегляду традиційного викладання цього предмету з позицій урахування соціокультурних вимог часу пов'язана з новими підходами до навчального процесу в контексті впровадження компетентнісного підходу в освіті й вимагатиме застосування механізмів реалізації засад полікультуралізму в змісті предмета.

Разом з тим, вирішення питання формування полікультурності учнів потребує вироблення здатності у майбутнього вчителя іноземної мови до ефективної діяльності в умовах полікультурного соціуму, оскільки від нього залежатиме адаптація молодого покоління до нових соціокультурних умов. Адже в подальшій професійній діяльності саме на вчителя як на "реалізатора" освітніх ідей покладається відповідальність за формування у молодого покоління здатності до усунення культурних кордонів, до збереження культурних традицій власного народу та підготовки до співіснування у нових соціокультурних умовах.

Питаннями освіти дітей з точки зору формування умінь жити в багатокультурному світі переймався великий чеський мислитель Я. Коменський [3], значну увагу формуванню полікультурних якостей особистості надавав П. Каптерев [4]. Проблему полікультурності світоглядної позиції особистості та впровадження полікультурної освіти в педагогічний процес активно досліджували українські та зарубіжні науковці: О. Антонюк, Р. Агадуллін, М. Бахтін, Х. Барік, Дж. Бенкс, О. Биков, В. Болгаріна, Е. Бомешко, С. Бондарук, Е. Беррі, К. Беннет, І. Воронов, Л. Волик, Л. Гончаренко.

Необхідність перегляду вимог до реалізації змісту навчання у вищих навчальних закладах з позицій компетентнісного наповнення зумовлена суперечностями між визнаною на державному рівні багатоманітністю народонаселення України [2], необхідністю впроваджувати ідеї полікультурної освіти під час викладання предметів у загальноосвітніх закладах та фактичною спроможністю практикуючих нині вчителів

формувати відповідний світогляд учнів засобами предмета, умінням педагогів використовувати полікультурні принципи, методи, засоби навчання.

Аналіз літературних джерел виявив, що більшість науковців розуміють полікультурну компетентність як здатність до життя в полікультурному просторі (Р. Агадуллін [1], І. Лощенова [6], Н. Якса [7], К. Беннет [8], Дж. Бенкс [9] та ін.).

Проте на наш погляд, полікультурна компетентність – це не лише здатність до існування в полікультурному просторі, до якої можна віднести оволодіння основними поняттями полікультуралізму, сформованість загальнокультурних цінностей, обізнаність в особливостях рідної культури та інших культур, суттєвим компонентом є готовність особистості до життя в полікультурному, поліетнічному просторі, в структуру якої входите застосування наявних знань, умінь та навичок з полікультурності та певні особистісні якості майбутнього вчителя іноземної мови серед яких толерантність, гнучкість, комунікабельність, усвідомлення себе носієм певної культури, полікультурність.

В контексті вище наведених фактів, ми визначили полікультурну компетентність як здатність особистості майбутнього вчителя іноземної мови, що вміщує акмеологічно-аксіологічну, гносеологічну та діяльнісну детермінанти, оптимальна взаємодія яких призводить до готовності майбутнього фахівця з іноземної мови ефективно функціонувати в умовах багатокультурного простору. Визначені критерії та показники сформованості полікультурної компетентності майбутніх вчителів іноземної мови були розроблені з урахуванням теоретичної та практичної складової цього поняття.

Такими критеріями стали:

- сформованість акмеологічно-аксіологічної детермінанти полікультурної компетентності;
- сформованість гносеологічної детермінанти полікультурної компетентності;
- сформованість діяльнісної детермінанти полікультурної компетентності.

Серед відповідних показників акмеологічно-аксіологічної детермінанти було виокремлено: рівень володіння базовими загальнокультурними цінностями; усвідомлення культури як соціального явища; розуміння необхідності набуття студентом – майбутнім вчителем іноземної мови широкої культурологічної освіченості; здатність до життєвого та професійного самовизначення; усвідомлення явищ культурного розмаїття та міжкультурної взаємодії як важливих складових процесу демократизації суспільства; наявність таких якостей як: толерантність, діалогічність,

гуманістичність.

Показниками гносеологічної детермінанти полікультурної компетентності визначені: знання про особливості української культури та національного світогляду; здатність до самоідентифікації та самовизначення власної культури серед інших культур; усвідомлення необхідності інтеграції національної культури в світовий культурний простір та збереження її самобутності; уміння донести через національну культурну своєрідність ідеї позитивного ставлення до вивчення зразків світової мовної культури; знання основних закономірностей функціонування полікультурного суспільства; усвідомлення поліцентричності соціокультурного простору.

Показниками діяльнісної детермінанти полікультурної компетентності виокремлені: опанування змісту, форм, методів, засобів та принципів викладання іноземної мови на засадах полікультуралізму; використання інтерактивних, кооперативних технологій у формуванні полікультурної компетентності учнів під час викладання предмета; застосування навчального матеріалу з предмету "Іноземна мова" в контексті функціонування у полікультурному просторі у різних формах організації навчально-виховного процесу.

Проблема застосування критеріального підходу до визначення рівня сформованості полікультурної компетентності майбутніх вчителів іноземної мови потребує подальшого впровадження в систему роботи вищих навчальних закладів, оскільки є недостатньо використаною. Адже подолання суперечності між фактичними вимогами, що висуває суспільство до майбутнього вчителя іноземних мов і здатністю відповідати цим вимогам можливе через внесення змін до процесу реалізації змісту навчання у вищих навчальних закладах з точки зору його компетентнісного наповнення.

Формування полікультурної компетентності майбутніх вчителів іноземної мови зумовлено, перш за все, потребами часу, соціальним запитом. Полікультурність майбутніх вчителів іноземних мов є невід'ємною складовою не тільки в контексті їх професійної підготовки, але й основою для розвитку акмеологічного, аксіологічного компонентів у структурі їх особистостей. Адже здатність ефективно функціонувати в суспільстві, де питання міжкультурної взаємодії між представниками різних культурних, релігійних та мовних уподобань займає провідне місце серед нагальних соціальних проблем сучасного світу, де усвідомлення важливості національної самовизначеності є запорукою досягнення певного рівня самопізнання і, як наслідок, через розуміння власної унікальності – розуміння унікальності кожної з культур, вимагатиме від фахівця засвоєння культурологічних знань, формування полікультурних умінь та соціокультурних навичок, набуття важливих особистісних якостей вчителя, необхідних задля спроможності брати участь у діалозі культур.

Серед завдань, що мають бути визначеними у процесі досягнення мети – формування полікультурної компетентності майбутніх вчителів іноземних мов у період навчання у вищих навчальних закладах виокремимо такі:

1) Засвоєння основних категорій та складових полікультурної освіти, основних закономірностей функціонування полікультурного суспільства.

2) Культурологічний підхід до викладання дисциплін фахового спрямування.

3) Компетентнісний підхід до викладання дисциплін фахового спрямування.

Полікультурна обізнаність майбутніх вчителів іноземних мов (в структуру якої входить мотивація, система ціннісних орієнтирів, когнітивний компонент), забезпечує розвиток якостей, що необхідні для функціонування у сучасних умовах існування соціуму. Впровадження культурологічного підходу в навчальний процес у вищих навчальних закладах сприяє подоланню децентралізації культурних поглядів студентів, їх розумінню повноцінності чужої культури і як наслідок – формуванню полікультурної компетентності, адже, як відомо, в основі цього підходу аналіз та переосмислення процесу розвитку людства, динаміка змін або усталеності різних ціннісних орієнтирів, норм та способів людського буття, узагальнену картину світу та передачу культурного досвіду поколінь.

Вкрай необхідним, на наш погляд, є обізнаність викладачів вищих навчальних закладів у засадах культурологічного підходу, уміння адекватно та професійно запроваджувати такий підхід у викладання профілюючих дисциплін, оскільки лише за умови ефективного застосування його в навчальній діяльності, викладач буде спроможним впливати на формування полікультурної світоглядної позиції студентів-майбутніх вчителів іноземних мов.

Зміни в різних сферах суспільного життя, що сьогодні відбуваються в Україні, спонукають освітян до необхідності оновлення змісту системи освіти, оскільки освіта – це своєрідний “лакмусовий папірець” валідності соціальних верств адаптуватись до нових вимог та потреб часу. Особлива увага, в даному контексті, акцентується на компетентнісному підході до навчання та уточнення складових понятійного апарату педагогічної компетентності. Компетентний педагог сьогодні – це поняття багатовекторне, в розумінні його змістового наповнення. Сьогодні компетентний вчитель, має окрім знань своєї детермінанти включити в структуру професійної компетентності ціннісно-мотиваційну та діяльнісну складову. Освіта з позицій компетентнісного підходу орієнтується на формування особистості, здатної ефективно діяти в різних життєвих ситуаціях. Мова йде про перехід від академічності у системі вищої освіти до можливості практичного застосування отриманих знань в різних сферах людської життєдіяльності.

Дискутуючи про конкретно-предметну галузь, а саме про процес фахового становлення майбутніх вчителів іноземних мов, можна констатувати, що сформований вчитель іноземної мови, у розумінні його компетентнісного наповнення, має не тільки володіти на досконалому рівні іноземною мовою та знайомити зі зразками культури народу, мову якого вивчають учні, а й формувати ставлення з позицій толерантного відношення до поданих зразків. Це можливо через впровадження ідей розвитку особистості майбутнього вчителя іноземної мови як людини самостійної, відповідальної, компетентної – дієвої в суспільно-політичних, економічних, культурних сферах людського життя, здатної до вільного вибору, з розвинутих почуттям власної гідності, патріотично налаштованої, проте такої, яка визнає інші культури та відкрита до діалогу культур.

Діяльність майбутнього вчителя іноземних мов слід розглядати не лише з позицій досконалих фахових та методичних знань, оскільки навіть досконале володіння методикою викладання предмету та відмінні знання предмету не забезпечать реалізації виховання молодого покоління в дусі гуманістичних ідей та ціннісних орієнтирів. Важливого значення в цьому контексті набувають культурологічні, філософські, педагогічні, психологічні, соціологічні знання. Безумовно, всі вони знаходяться у взаємозалежності, оскільки факт відсутності хоча б однієї зі структурних одиниць негативно позначиться на успішності педагогічної праці. Саме з таких позицій, ми вважаємо, слід формувати зміст навчання у вищих навчальних закладах.

Одним з ключових моментів в процесі роботи з формування полікультурної компетентності майбутніх вчителів іноземних мов може стати розроблений автором спецкурс "Полікультурна компетентність як чинник професійного становлення майбутніх вчителів іноземної мови", що має на меті формування умінь та навичок ефективного функціонування майбутніх вчителів іноземних мов в умовах багатокультурного простору, оволодіння методами та формами організації процесу навчання іноземної мови на засадах полікультурної освіти, розширення та удосконалення спектру теоретично й практично значущих якостей педагога, надати знання, сформувати навички та уміння з полікультурності, практичного застосування наданих знань та сформованих умінь у педагогічній діяльності.

Тривалість навчання за програмою спецкурсу становить 45 академічних годин, у тому числі аудиторних – 20 годин, на самостійну роботу відводиться 25 годин. Програма спецкурсу побудована за модульним принципом і містить два модулі з відповідною кількістю годин: Модуль I – Теоретико-історичні аспекти запровадження полікультурної освіти. Модуль II – Практично-діяльнісні аспекти ефективного функціонування в умовах полікультурного простору.

Цілями першого модуля ми визначили: 1. Надання студентам

відомостей щодо теоретичних підходів до полікультурності в освіті;
 2. Розгляд передумов виникнення полікультурної освіти та основних стратегічних напрямків реформування освіти з точки зору полікультурності;
 3. Розгляд базових методичних категорії полікультурної освіти.

Цілями другого модуля було визначено: 1. Систематизацію, структурування та поглиблення знань студентів з питань полікультурної освіти; 2. Розвиток умінь та навичок ефективного використання форм та методів навчання предмету "Іноземна мова", ґрунтуючись на ідеях полікультурної освіти.

До структури спецкурсу увійшли лекції, семінари, тематичні дискусії та самостійна робота. Зміст спецкурсу віддзеркалював процеси, що є мотивацією для впровадження ідей полікультуралізму (наприклад, глобалізація світового простору, макроекономічні відносини, світові міграційні процеси та ін.); світовий досвід запровадження ідей полікультурності, особливості полікультурного виховання, полікультурне виховання на теренах України; специфіка викладання предмету "Іноземна мова" з точки зору формування полікультурності учнів засобами цього предмета.

Підсумовуючи, зазначимо, що важливого значення сьогодні набуває змістове перезавантаження навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах на засадах культурологічного, компетентнісного та полікультурного підходів, переорієнтації майбутніх вчителів іноземних мов на безперервність процесу вдосконалення на різних етапах професійного та особистісного становлення.

Перспективу подальших наукових доробків вбачаємо у дослідженні проблеми культурологічної та полікультурної спрямованості у підготовці викладача вищого навчального закладу до роботи з майбутніми вчителями іноземної мови як важливої умови формування полікультурної компетентності зазначеної категорії студентів. Адже від професійної компетентності викладача залежатиме ефективність процесу формування полікультурної компетентності майбутніх вчителів іноземної мови.

Використана література:

1. Агадулін Р. Р. Полікультурна освіта: методолого-теоретичний аспект / Р. Р. Агадулін // Педагогіка і психологія. – 2004. – № 3. – С. 18-29. – Бібліогр.: 9 назв.
2. Гриценко О. А. Статистичний вимір етнокультурного різноманіття / О. А. Гриценко, Н. С. Гончаренко, Є. А. М'ягко // Державна політика щодо культурного різноманіття та етнічних меншин: порівняльний аналіз вітчизняних та зарубіжних підходів [Електронний ресурс] / О. А. Гриценко, Н. С. Гончаренко, Є. А. М'ягко. – Режим доступу: <http://culturalstudies.in.ua/>. – Назва з екрана.
3. Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения : в 2 т. – Т. 2 / Я. А. Коменский. – М. : Педагогика, 1982. – 576 с.
4. Каптерев П. Ф. Избранные педагогические сочинения / П. Ф. Каптерев. – М. : Педагогика, 1982. – 703 с. – (Пед. б-ка).

5. Котенко О. В. Актуалізація проблеми полікультурної компетентності вчителів / О. В. Котенко // Професійна підготовка вчителів в умовах впровадження кредитно-модульної системи : матеріали Всеукр. наук.-метод. конф. / редкол. : В. О. Огнев'юк, Л. Л. Хоружа, О. В. Караман [та ін.]. – К. : КМПУ ім. Б. Д. Грінченка, 2007. – С. 29-32.
6. Лощенкова І. Розвиток ідей полікультурного виховання у світовій педагогічній думці / І. Лощенкова // Педагогіка і психологія. – 2002. – № 1/2. – С. 68-77.
7. Якса Н. В. Соціокультурні чинники підготовки вчителів до міжкультурної взаємодії [Електронний ресурс] / Н. В. Якса. – Режим доступу : <http://eprints.zu.edu.ua/1273/1/7.pdf>. – Назва з екрана.
8. Bennett C. I. Comprehensive Multicultural Education : Theory and Practice / Christine I. Bennett. – 6th ed. – Boston : Allyn @ Bacon. – 2006. – 436 p.
9. Banks J. A. Approaches to Multicultural Reform / J. A. Banks // Multicultural Education : Issues and Perspectives / eds: James A. Banks, Cherry A. McGee Banks. – Boston : Allyn @ Bacon, 1999. – P. 3-31.

КОТЕНКО О. В. Професійне становлення майбутніх учителів іноземного мови: полікультурний аспект.

Стаття присвячена проблемам професійного становлення майбутніх учителів іноземних мов в контексті формування здатності до ефективної діяльності в полікультурному суспільстві. Визначені критерії та показники сформованості полікультурної компетентності майбутніх учителів іноземних мов, акцентується увага на необхідності оновлення змісту навчально-виховного процесу в вищих навчальних закладах з точки зору культурологічного, полікультурного, компетентного підходів.

Ключові слова: професійне становлення, майбутній учитель іноземних мов, полікультурна компетентність, критерії та показники сформованості полікультурної компетентності.

KOTENKO O. V. Professional growth of future foreign language teachers: multicultural aspect.

The article is dedicated to the problems of future foreign language teachers' professional growth in the context of building an ability for effective activity in a multicultural society. It is identified the criterions and showings of future foreign language teachers' multicultural competence. It is focuses on the necessity to renew the content of educational process in higher educational establishments according to cultural, multicultural, competence approaches.

Keywords: professional growth, future foreign language teachers, multicultural competence, criterions and showings of multicultural competence.

Лі Чуньпен
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

СПЕЦИФІКА СПІВАЦЬКОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ

У статті розглянуті питання співацької підготовки студентів інститутів мистецтв до продуктивної діяльності. Виокремлені підходи до вокального навчання китайських студентів.

Ключові слова: майбутній вчитель музики, вокальне навчання.